

Nr 104.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 4 förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 1) angående Sveriges allmänna hypoteksbank, m. m.; given Stockholms slott den 29 februari 1952.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att
dels antaga härvid fogat förslag till förordning om ändrad lydelse av § 4 förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 1) angående Sveriges allmänna hypoteksbank;

dels ock bifalla det förslag i övrigt, om vars avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

GUSTAF ADOLF.

John Lingman.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås en höjning av grundfonden för Sveriges allmänna hypoteksbank från 85 till 90 miljoner kronor.

Förslag

till

**förordning om ändrad lydelse av § 4 förordningen den 16 maj 1890
(nr 21 s. 1) angående Sveriges allmänna hypoteksbank.**

Härigenom förordnas, att § 4 förordningen den 16 maj 1890 angående Sveriges allmänna hypoteksbank¹ skall erhålla följande ändrade lydelse.

Nuvarande lydelse:

§ 4.

Till grundfond för hypoteksbanken överlämnar staten genom riksgäldskontoret ett belopp av *åttiofem* miljoner kronor i av staten utgivna obligationer, ouppsägbara å innehavarens sida samt förskrivna med fyra och en halv procent årlig ränta; ägande banken över dem förfoga efter ty här nedan sägs.

Föreslagen lydelse:

§ 4.

Till grundfond för hypoteksbanken överlämnar staten genom riksgäldskontoret ett belopp av *nittio* miljoner kronor i av staten utgivna obligationer, ouppsägbara å innehavarens sida samt förskrivna med fyra och en halv procent årlig ränta; ägande banken över dem förfoga efter ty här nedan sägs.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1952.

¹ Senaste lydelse av § 4 se 1951:273.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 29
februari 1952.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden DANIELSON, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

T. f. chefen för finansdepartementet, statsrådet Lingman, anmäler fråga om *höjning av grundfonden för Sveriges allmänna hypoteksbank* samt anför därvid följande.

Enligt § 4 förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 1) angående Sveriges allmänna hypoteksbank — sådan paragrafen lyder jämlikt förordningen den 18 maj 1951, nr 273 — överlämnar staten till grundfond för hypoteksbanken genom riksgäldskontoret ett belopp av 85 miljoner kronor i av staten utgivna obligationer, ouppsägbara å innehavarens sida samt förskrivna med 4½ procent årlig ränta; och äger banken förfoga över dem efter vad i förordningen närmare angives. Vidare stadgas i § 5, att hypoteksbanken må utgiva obligationer mot viss säkerhet och att sammanlagda beloppet av utelöpande obligationer icke vid något tillfälle må uppgå till mera än 10 gånger beloppet av grundfonden.

I en den 17 december 1951 dagtecknad skrift har *styrelsen över Sveriges allmänna hypoteksbank* hemställt, att det såsom grundfond för hypoteksbanken överlämnade beloppet måtte höjas från 85 till 100 miljoner kronor. Styrelsen har anført, att beloppet av bankens utelöpande obligationer uppginge till ca 780 miljoner kronor. Utrymme funnes sålunda för banken att försälja obligationer till ett belopp av ytterligare ca 70 miljoner kronor och att därmed möjliggöra en motsvarande kreditgivning. Vid bedömandet av frågan huru länge detta belopp kunde beräknas förslå för hypoteksinstitutionens kreditgivning — inom ramen för den överenskommelse om allmänna riktlinjer för en kreditbegränsning, som i augusti 1950 träffats mellan riksbanken och affärsbankerna och till vilken även hypoteksinstitutionen anslutit sig — kunde framhållas, att hypoteksinstitutionen kunde förväntas ha att motse betydande kreditanspråk från jordbrukarna under år 1952. Genom att skörden under år 1951 delvis slagit fel hade avsevärda lånebehov uppstått, vilket hypoteksinstitutionen redan haft erfarenheter av i form av ökade låneansökningar. Den väntade höjningen av taxeringsvärdena under år 1952 innebure bl. a. att jordbrukarna i många fall kunde omlägga sina

sekundärkrediter till bottenkrediter och därmed förbilliga krediten; taxeringsvärdena syntes nämligen kunna tagas till utgångspunkt för åsättande av högre belåningsvärden. Slutligen kunde påpekas, att en icke obetydlig del av hypoteksinstitutionens utlåning föranleddes av institutionens medverkan i långivningen mot statlig lånegaranti. Hypoteksinstitutionens andel i den totala kreditgivningen mot statlig lånegaranti tenderade att öka.

Det syntes emellertid icke osannolikt, har bankstyrelsen vidare anfört, att förenämnda belopp å ca 70 miljoner kronor komme att förslå för kreditgivningen under år 1952. Däremot förefölle det mycket ovisst om beloppet räckte till även för långivningen under första halvåret 1953. Styrelsen ville därför föreslå, att frågan om höjning av grundfonden redan nu upptoges och underställdes 1952 års riksdag. Det syntes styrelsen därvid lämpligt att höjning skedde till 100 miljoner kronor.

Över styrelsens framställning ha infordrade utlåtanden avgivits av fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret samt bank- och fondinspektionen.

Fullmäktige i riksbanken ha uttalat att fullmäktige icke kunde tillstyrka större ökning av bankens grundfond än med 5 miljoner kronor, eller från 85 till 90 miljoner kronor. Fullmäktige ha erinrat om att överläggningar nyligen ägt rum mellan riksbanken och olika kreditinstitut rörande möjligheterna till och formerna för en kreditåtstramning. Vid dessa överläggningar hade bl. a. framhållits, att den skärpta kontrollen över emissioner av obligationslån, som inginge som ett led i de kreditåtstramande åtgärderna, även måste omfatta hypoteksbankens obligationslån. Riksbanken hade vidare understrukt vikten av, att hypoteksbankens låneverksamhet bedreves på ett sätt, som stode i överensstämmelse med den allmänna restriktiviteten på kreditmarknaden. Även om en höjning av grundfonden endast skapade formella förutsättningar för en ökad obligationsutgivning och icke i och för sig beredde banken vidgade kreditmöjligheter, ansågo sig fullmäktige icke i nuvarande läge kunna förorda en höjning med det i framställningen angivna beloppet. Fullmäktige ha framhållit att en fondökning med 5 miljoner kronor skulle jämte den nu icke utnyttjade upplåningen vara tillräcklig att under 1952 tillgodose låneanspråk av samma omfattning som under 1951 och därjämte lämna erforderlig marginal för ny prövning av frågan om ökning av grundfonden vid 1953 års riksdag. Olägenheten av att åter då behöva förelägga riksdagen frågan finge vägas mot behovet av att som ett led i kreditpolitiken kunna pröva även de formella förutsättningarna för hypoteksinstitutionernas obligationsutgivning.

Fullmäktige i riksgäldskontoret ha meddelat att fullmäktige på de skäl, som anförts till stöd för den gjorda framställningen, icke funnit anledning till erinran mot en ökning av hypoteksbankens grundfond från 85 miljoner kronor till 100 miljoner kronor.

Bank- och fondinspektionen har yttrat att inspektionen, ur de synpunkter inspektionen företrädde, ej hade något att erinra mot bifall till framställningen.

Följande uppställning belyser utvecklingen under senare år beträffande hypoteksbankens obligationer.

	Obligationsskuld (milj. kr)	Nettobelopp utelöpande obligationer (milj. kr)
1945 års slut	532	524
1946 » »	544	537
1947 » »	597	591
1948 » »	649	644
1949 » »	675	668
1950 » »	714	707
1951 » »	780	768

Departementschefen. Såsom bankofullmäktige framhållit måste den skärpta kontroll över emissioner av obligationslån, som ingår som ett led i de kreditåtstramande åtgärderna, även omfatta hypoteksbankens obligationslån. Det är jämväl av vikt att hypoteksbankens låneverksamhet bedrivs på ett sätt, som står i överensstämmelse med den allmänna restriktiviteten på kreditmarknaden. Ehuru det givetvis i och för sig är önskvärt att frågan om storleken av grundfonden icke skall behöva prövas med alltför korta mellanrum, anser jag mig likväl i nuvarande läge icke kunna förorda en höjning med det i framställningen från bankens styrelse angivna beloppet.

Bankofullmäktige ha uttalat att en fondökning med 5 miljoner kronor skulle jämte den icke utnyttjade upplåningen vara tillräcklig att under 1952 tillgodose låneanspråk av samma omfattning som under 1951 och därjämte lämna erforderlig marginal för ny prövning av frågan om ökning av grundfonden vid 1953 års riksdag. Med hänsyn till vad jag nyss anfört anser jag mig icke kunna förorda höjning av grundfonden med högre belopp än bankofullmäktige tillstyrkt eller sålunda med 5 miljoner kronor från 85 till 90 miljoner kronor.

I § 4 i förordningen angående Sveriges allmänna hypoteksbank bör i enlighet härmed vidtagas den ändringen, att det där angivna grundfondsbeloppet ändras från 85 miljoner till 90 miljoner kronor. Därest riksdagen biträder ändringsförslaget, torde riksdagen samtidigt böra besluta att staten skall — för ökning av hypoteksbankens grundfond — genom fullmäktige i riksgäldskontoret ställa till förfogande svenska statens fyra och en halv procent obligationer, ouppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av 5 miljoner kronor med rätt för banken att i enlighet med bestämmelserna i nyssnämnda förordning taga obligationerna i anspråk.

Föredraganden hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att

dels antaga ett i enlighet med det anförda inom finansdepartementet upprättat förslag till *förordning om ändrad lydelse av § 4 förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 1) angående Sveriges allmänna hypoteksbank,*

dels ock besluta att staten skall — för ökning av Sveriges allmänna hypoteksbanks grundfond — genom fullmäktige i riksgäldskontoret ställa till förfogande svenska statens fyra och en halv procent obligationer, ouppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av fem miljoner kronor med rätt för banken att taga obligationerna i anspråk i enlighet med bestämmelserna i förordningen angående Sveriges allmänna hypoteksbank.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Erik Berggren.